

הנזירות במשנת הרמב"ם

א. הנזירות בפשוטו של מקרא

טרם בואנו בשערי תורת הרמב"ם, ראינו צורך להיזקק ולו במקצת, לעיון בפשוטו של מקרא בפרשת הנזירות, ועל חשיבות הענין. יעמוד הקורא בהמשך המאמר. איש או אשה כי יפלא לנדר נזיר להזיר לה' ... מיין ושכר יזיר חמץ יין וחמץ שכר לא ישתה ... כל ימי נדר נזרו תערי לא יעבור על ראשו עד מלאת הימים אשר יזיר לה' קדש יהיה גדל פרע שער ראשו כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא ... לאביו ולאמו ולאחותו ולאחותו לא יטמא להם במתם כי נזיר אלהיו על ראשו כל ימי נדרו קדש הוא לה'. וכי ימות מת עליו מת בפתע פתאם וטמא ראשו נזרו וגלח ראשו ביום טהרתו... וכפר עליו מאשר חטא על הנפש (במדבר ו ב-יא).

מהו יחסה של התורה לנזירות?

דומה, שהמעין בפרשת הנזירות יווכח שהכתוב מציג מגמות הפוכות, או בלשון אחרת - פנים שונות לנזירות במקרא.

מחד גיסא, "כי נזר אלוקיו על ראשו" (פסוק ז), וכתב שם האבן-עזרא:

דע כי כל בני האדם עבדי תאוות העולם, והמלך באמת שיש לו נזר ועטרת מלכות בראשו, כל מי שהוא חופשי מן התאוות.

ועל זו הדרך כתב הרמב"ן בפרושו לתורה, טעם לדבר שביום מלאת ימי נזרו חייב הנזיר להביא קרבן חטאת, "והנה הוא צריך לכפרה בשובו להיטמא בתאוות העולם" (פסוק יד). ומאידך גיסא, "וכיפר עליו מאשר חטא על הנפש" (פסוק יא), ומצינו כתוב בתענית (יא ע"א):

אמר שמואל כל היושב בתענית נקרא חוטא, סבר כי האי תנא דתניא - ר' אלעזר הקפר ברבי אומר, מה תלמוד לומר - "וכיפר עליו מאשר חטא על הנפש", וכי באיזה נפש חטא? אלא שציער עצמו מן היין, והלא דברים קל וחומר, ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה.

הרי שכתוב זה שימש לכאורה לכמה מחכמי התלמוד כבסיס להסתייגות מן הנזירות. נוסף ונאמר, שמגמות שונות אלו באות לידי ביטוי גם בנביאים. המקרא מתאר לנו את שמשון כמי שהוקדש להיות נזיר מן הבטן:

ועתה השמרי נא ואל תשתי יין ושכר ואל תאכלי כל טמא כי הנך הרה וילדת בן ומרח לא יעלה על ראשו כי נזיר אלקים יהיה הנער מן הבטן, והוא יחל

להושיע את ישראל מיד פלשתים (שופטים יג ד-ה).
אכן נזיר אלוקים יהיה הנער מן הבטן, אך מה טיבה של נזירות זו, בייחוד לאור מעשיו
בפועל? מענה לכך ניתן למצוא בדברי הרלב"ג שם:

ולפי שהיה גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שעתיד שמשון לרדוף אחר
הנשים וללקות בהם, התחכם ה' יתברך מלידה ומבטן ומהריון למנעו מזה,
ולזה רצה שיהיה נזיר אלוקים, כי בחימנע משתיית יין מועיל מאד. לזה
העניין כאמרם - "כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין" ... שיהיה
פרוש מהבלי העולם, מהתאוות הגופניות.
ועיין עוד באברבנאל ואחרים.¹

אלא שאם יש להסתפק לגבי נזירותו של שמשון, הרי שהמעין בנביאים כעמוס וירמיהו
ימצא שיחסם אל הנזירות כשלעצמה חיובי בתכלית. וכך מתאר עמוס:
ואקים מבניכם לנביאים ומבחוריהם לנזירים ... וחשקו את הנזירים יין.
ועל הנביאים צויתם לאמר לא תנבאו ... (פרק ב' י"ג).
ופירש הרד"ק:

אפילו הבחורים שדרכם ללכת אחר תאוות הבשר והיין, נתתי בהם רוח
טהרה שינזרו מן היין ויהיו קדושים לי ...

ועל זו הדרך פירשו הרמב"ם ואחרים.

מעתה, הואיל וגישות אלו של הכתוב אומרות דרשני, עלינו לברר מיהו איפה "המלך
האמיתי" כדברי הראב"ע, אשר לגביו הנזירות רצויה, ומיהו "הסכל במלאכת הרפואה"
כדברי הרמב"ם אשר לגביו הנזירות בלתי רצויה כלל?

לשאלה זו מתייחס הנצי"ב בהעמק דבר (במדבר ו, ה) ומפאת חשיבות דבריו נעתיקם

כלשונם:

יש לדעת דתכלית הנזירות היא לשני אופנים:

א. כדי להתקדש ולהשיג רוח הקודש, וכלשון הנביא "ואקים מבניכם
לנביאים ומבחוריהם לנזירים" (עמוס ב, א) - הרי דענין אחד הוא. ועל זה כתוב
"להזיר לה'" (במדבר ו, ג) שהוא מופרש לגבוה.

ב. כדי להבדיל מניאופי כדאיתא ריש מסכת סוטה (ב ע"א) "הרואה סוטה
בקלקולה יזיר עצמו מן היין" וזה התכלית פעמים בא על מקרה שקפץ עליו
הרהור כעובדא שבא לפני שמעון הצדיק (נזיר ד ע"א) ונודר נזירות סתם
שלושים יום, ופעמים בא בשביל שעלול להכשל בעריות מפני טבעו, על כן
מזיר עצמו לעולם והוא נזירות שמשון.

1. והרי איתא במדרש במדבר רבה (פרשה י, ה): "כי נזיר אלוקים יהיה הנער מן הבטן. גלוי היה לפני הקב"ה
שמשון היה הולך אחר עיניו, לפיכך הזהירו בנזיר שלא יהיה שותה יין, לפי שהיין מביא לידי זימה, ומה
בזמן שהיה נזיר הלך אחר עיניו, אילו היה שותה, לא היה לו תקנה לעולם מרוב שהיה רודף זימה".

אמור מעתה, צדדים שונים למטבע הנזירות ומעלתה. מצד אחד זוהי מסגרת של התקדשות בה יש אפשרות להשגת מעלות עליונות של רוח הקודש, ומצד שני, הנזירות היא אמצעי שמטרתו התרחקות מכל רע. נציין, שענין זה רמוז בסמיכות פרשת ברכת כהנים ופרשת סוטה לפרשת הנזיר. מחד גיסא, נסמכה פרשת הנזיר לברכת כהנים כדי להורות לנו שתיתכן גם קדושה שאינה באה בירושה, ואפשר להגיע למעלה רוחנית גבוהה גם אם האדם אינו נמנה על הכהנים בני שבט לוי². ומאידך גיסא, נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך "כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין" (סוטה ב"א).

ב. עיון במשנת הרמב"ם

איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם?

הדרך הישרה היא מדה בינונית שבכל דעה ודעה מכל דעות שיש לו לאדם, והיא הדעה שהיא רחוקה משני הקצוות ריחוק שווה ואינה קרובה לא. לזו ולא לזו. ולפיכך ציוו חכמים הראשונים שיהא אדם שם דעותיו תמיד, ומשער אותם, ומכוון אותם בדרך האמצעית, כדי שיהא שלם ... ודרך זו היא דרך החכמים. כל אדם שדעותיו כולם דעות בינוניות ממוצעות נקרא חכם. ומי שהוא מדקדק על עצמו ביותר ויתרחק מדעה בינונית מעט לצד זה או לצד זה נקרא חסיד... וחסידים הראשונים היו מטיף דעות שלהם מדרך האמצעית כנגד שתי הקצוות, יש דעה שמטיף אותה כנגד הקצה האחרון, ויש דעה שמטיף אותה כנגד הקצה הראשון: וזה הוא לפני משורת הדין. ומצויים אנו ללכת בדרכים אלו הבינוניים, והם הדרכים הטובים והישרים שנאמר: "והלכת בדרכיו" (דברים כח, ט) כך למדו בפירוש מצוה זו: "מה הוא נקרא חנון אף אתה היה חנון", ועל דרך זו קראו הנביאים לאל בכל אותם הכינויים ... להודיע שאלו דרכים טובים וישרים הם, וחייב אדם להרגיל עצמו בהן ולהידמות אליו כפי כוחו (הלכות דעות פרק א הלכות ד-ו):

מיהו החכם, ומיהו החסיד?

כתב רבינו בפרוש המשנה לאבות (פרק המשנה ו מהדורת הרב י. שילת):
 וחכם הוא האיש אשר הגיעו לו שני המינים מן המעלות³ על השלמות וכמו שראוי. וחסיד, הוא האיש החכם כאשר יוסיף במעלה, רצוני לומר: במעלות המדות עד שיטה אל הקצה האחד מעט ... ויהיה מעשהו רב מחכמתו, ולזה נקרא חסיד להוספתו, לפי שהפלגה בדבר תקרא חסד, בין שהיתה אותה ההפלגה בטוב או ברע.

2. עיין אלשיך ועוד.

3. השכליות והמדותיות.

וכתב עוד שם (פרק המשנה יט) :

משל זה: שהזהירות⁴ - טוב גמור בלא ספק, ורוב התאוה - רע בחלט. והעדר ההרגשה בהנאה - אף על פי שהוא רע, אבל אין הוא כמו רב התאוה, אלא יאמר בו: חטא, או: מעשה שאינו נכון, והיציאה מן הזהירות מעט אל העדר ההרגשה הרי היא מן הדבר המחויב לשלמים, וכאשר יושגו אלו העניינים - יוודע כי אשר יצא מן הזהירות מעט יקרא חסיד כמו שהקדמנו, ושנעדר ההרגשה יקרא חוטא, ולזה אמרו "מאשר חטא על הנפש" בנזיר...

חסיד עדיף מחכם

זה לעומת זה החכם והחסיד, הטוב והישר והם הדרך הבינונית החיובית, וכללן רבינו בצווי של "והלכת בדרכיו" וחייב אדם להנהיג עצמו בהן ולהדמות אליה כפי כחו. האדם נדרש לשאוף למדרגת החסיד, "כשם שנקרא המקום חסיד, אף אתה יהיה חסיד" וזהו מן המחויב לשלמים. אלא שאם כך הוא הדבר, מהו "ומצוים אנו ללכת בדרכים אלו הבינוניים שבכללן דרך החכמים והיא השלמה שבדרכי העבודה"? כמו כן יש לשאול במה עדיף החסיד על החכם?

כתב רבינו בהקדמתו לאבות (פרק שלישי, מהדורת הרב שלום):

"אמרו הקדמונים: לנפש בריאות וחולי, כמו שלגוף בריאות וחולי" - הוה אומר, ההשקפה הבסיסית היא שהאדם בזה העולם אי אפשר לו בלא חסרונות

לפי שהפילוסופים כבר אמרו: קשה ורחוק שימצא מי שהוא מוכן בטבע למעלות כולן, המדותיות והשכליות. אמנם ספרי הנביאים - נמצא זה בהם הרבה, אמר: "הן בעבדיו לא יאמין..." ושלמה אמר בסתם: "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (שם סוף פרק ד עמוד רמ). והיאך היא רפואתו? דע, כשם שרופאי הגופות הם הבקיאיים בחכמה טבעית, כך רופאי הנפשות הם החכמים... וכמו שהגוף כאשר יצא משוויו, נראה אל איזה צד נטה ויצא, ונעמוד כנגדו בהפכו, עד שישוב אל השוויו, וכשישתווה נסלק ידינו מאותו ההיפך, ונשוב לעשות לו מה שישאירהו על שוויו - כך נעשה במדות בשווה (שם עמוד רל).

הרי שחוק הריפוי וסודו אחד הוא. וכאן דומני נעוץ ההבדל בין החסיד לחכם. בעוד

שחכם משתמש בטכסיסי הרפואה:

כשיראה נפשו נוטה לקצה מן הקצוות - ימהר בריפוי ולא יניח התכונות הרעות להתחזק בכפילת פעל הרע... וכן ישים לנגד עיניו המידה הפחותה אשר לו, וישתדל לרפאה תמיד (שם עמוד רמ).

4. בתרגום הרב קאפח: הפלישות.

5. על פי ספרי (דברים יא, כב).

הרי שהחסיד דווקא בשל היותו מודע לחשיבות החליכה בדרך הבינונית מיישם הוא את חוק הריפוי וסודו גם בעמדו על שוויו, כשמידותיו מתוקנות.

וזאת מדוע? כיון שהתיקון של נטיה לכיון אחד מהקצוות הוא במשיכה לכיוון הנגדי, ממילא, ככל שהסטיה לאחד הקצוות גדולה יותר כך נדרשת משיכה נגדית חזקה יותר, ואם כן אינה דומה טלטלת הריפוי של חסיד לטלטל הריפוי של חכם :

ולזה הענין לא היו החסידים מניחים תכונות נפשותיהם על התכונה הממוצעת בשות, אלא נטו נטיה מעטה אל התוספת והחסרון על דרך הסייג... כי כשם ששוב האדם מן הבזבוז לעין היפה יותר קל ויותר קרוב משובו מן הקמצנות לעין היפה, וכן שוב נעדר ההרגשה בהנאה נזוהר, יותר קל ויותר קרוב משוב בעל התאוה נזוהר (שם עמוד רלו).

כך רפואת החסיד מחוליו ועמידתו על שוויו, יותר קל ויותר קרוב מרפואת החכם מחוליו ועמידתו על שוויו.

מעתה מובן מדוע כלל הרמב"ם את החסיד והחכם גם יחד בציווי של "והלכת בדרכיו". "כי כחלק היורד במלחמה וכחלק היושב על הכלים יחדיו יחלוקו". אמנם מבחינה מעשית גדול חלקו בנצחון של היורד במלחמה ממש, מזה של היושב על הכלים. אך מצד האמת חלקם בנצחון שווה, שכן שניהם גם יחד איש איש על דגלו שמו מגמתם בהשתדלות בנצחון המלחמה כמידת האפשר. והוא הדין כאן, החסיד עדיף מחכם במישור המעשי, אך שניהם פועלים בתפיסה זהה של הליכה בדרך האמצע וראייתה כדרך שלמה בדרכי העבודה⁶.

חסיד חוטא היאך?

שמה יאמר אדם: הואיל והתאוה והכבוד וכיוצא בהן דרך רעה הן ומוציאין את האדם מן העולם, אפרוש מהן ביותר ואתרחק לצד האחרון. עד שלא יאכל בשר ולא ישתה יין, ולא ישא אשה, ולא ישב בדירה נאה, ולא ילבש מלבוש נאה אלא השק. והצמר הקשה וכיוצא בהן, כגון כומרי אדום - גם זו דרך רעה היא ואסור לילך בה. המחלך בדרך זו נקרא חוטא (רמב"ם הלכות דעות פרק ג הלכה א).

הוא אומר יש להבחין בין סגפנות שהיא ביטוי לסלידה מן העולם, סגפנות המהווה מטרה כשלעצמה, לבין סגפנות המשמשת ככלי לעידון ההויה הרוחנית וכאמצעי להשגת השלימות.

פרישות מן החיים הטבעיים והחברתיים כהשקפה דתית - בטעות יסודה, שכן לאדם אין אפשרות להלחם בגופניות ובחברתיות, תפקידו מסתכם בשלטון הרוח על החומר והנהגת עצמו בדרך חשיווי. אמנם גם הרמב"ם מכיר בעילותה של הנטיה לאחד מן הקצוות אך דווקא בהיותה על צד הרפואה.

6. והשוות להלכות יסודי התורה ת, יא.

ואולם מה שעשו החסידים בקצת הזמנים וקצת אנשים מהם גם כן מהנטיה של הקצה האחד כמו הצום. לא עשו דבר מאלה אלא על דרך הרפואה כמו שזכרנו, ולהפסד אנשי המדינה גם כן, וכאשר ראו הסכלים שאותם החסידים עשו אלו המעשים ולא ידעו כוונתם - חשבו טובות וכוונו אליהם בחשבם שיהיו כמותם, והתחילו לענות גופותיהם בכל מיני עינוי, וחשבו שהם קנו לעצמם מעלה ועשו טוב ושכזה יתקרב האדם לה, כאילו הי' שונא את הגוף ורוצה להמיתו ולאבדו, והם לא ידעו שאלו הפעולות רעות, ושבהן תושג פחיתות מפחיתויות הנפש (שמונה פרקים, פרק ד עמוד רלו).

הרי שסטיותם של **מקצת החסידים בקצת הזמנים** מדרך האמצע, נתפסת על ידי הרמב"ם כפעולת ריפוי שמטבעה היא זמנית וחולפת. פרישות קיצונית זו יעילה לחזרה בתשובה ולתיקון עצמי בלבד: אמנם יש לציין, שקיימת הבחנה נוספת שמקורה בהבדל שבין הצגת דרך לרבים לעומת הצגת דרך ליחידים, והדברים יתבארו לקמן.

הנזירות כדרך עבודה, לעומת הנזירות כדרך קדושה

בעוד שבהלכות דעות, רבינו יוצא חוצץ נגד גישתם של אותם אלה "אשר הידמו לאומות מאנשי תורתנו" - שאימצו לעצמם מושגים דתיים זרים, ושולל בחריפות נדחים המביאים לידי פרישות וסיגוף עד כדי מניעתם לגמרי :

ציוו חכמים שלא ימנע אדם עצמו אלא מדברים שמנעה התורה בלבד, ולא יהיה אוסר עצמו בנדרים ובשבועות על דברים המותרים. כך אמרו חכמים, "לא דיך מה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים" ובכלל הזה אלו שמתעניין תמיד אינו בדרך טובה. ואסרו חכמים שיהא אדם מסגף עצמו בתענית. ועל כל הדברים האלו וכיוצא בהן צוה שלמה ואמר "אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם" (קהלת ז, טו) (הלכות דעות ג, א).

הרי שבהלכות נדרים (פרק יב הלכה כג) אנו מוצאים התייחסות שונה לגמרי :

מי שנדר נדרים כדי לכוון דעותיו ולתקן מעשיו; הרי זה נאה ומשובח, כיצד? כגון מי שהיה זולל ואסר עליו הבשר שנה או שתיים, או מי שהיה שונה בין ואסר היין על עצמו זמן מרובה, או אסר השכרות לעולם, וכן מי שהיה רודף שלמונים ונבהל להון. ואסר על עצמו המתנות. או הניית אנשי מדינה זו, וכן מי שהיה מתגאה ביפיו ונדר בנוזר וכיוצא בנדרים אלו **כולם דרך עבודה לשם הם** ובנדרים אלו וכיוצא בהם אמרו חכמים: "נדרים סייג לפרישות".

כהשלמה לדבריו אלו נציין את פירושו למשנה באבות (ג, יט) "נדרים סייג לפרישות" :

יאמר: אם ידר האדם נדרים על דברים זקיימים - תושג לו תכונות ההמנעות

ממה שירצה להמנע ממנו ותתחזק אצלו, ותקל עליו הפרישות ...

מן הדוגמאות שמביא הרמב"ם מוכח שפרישות זו, כאשר היא באה כתיקון לקלקול שישנו באדם, נדר שכזה בעיתוי שכזה הריהו נאה ומשובח. ישנה כאן התייחסות חיובית

לנדרים ונזירויות מעין אלו. אלא שלא ירבה בהן, שכן, הן באות על צד הרפואה, וכשם שברפואה יש להקפיד שלא ליקח תרופות אלא באופן זמני עד שיתחזק ויעמוד מאליו שאם לא כן "אין משלם אלא משל סכל במלאכת הרפואה", הוא הדין לרפואת הנפשות. גמצאנו למדים, שעוד קודם שאנו באים להגדיר את הנזיר כחוטא, עלינו לעמוד על טיבה של נזירות זו ומניעה.

עד כה עסקנו בנזירות שעניינה ריפוי של הנפש. והמתחייב מכך הוא, שהיא ענין זמני עד שיחזור האדם לשיווי. אולם לעניות דעתי הרמב"ם מכיר גם בנזירות שעליה שונה מהנ"ל, כפי שנראה לקמן.

כתב הרמב"ם בהלכות נזירות (פרק י הלכה יד):

האומר הריני נזיר אם אעשה כך וכך, או אם לא אעשה וכיוצא בזה - הרי זה רשע. ונזירות כזו מנדרי רשעים היא ... אבל הנודר לה' דרך קדושה, הרי זה נאה ומשובח והרי נאמר בו "נזר אלוקיו על ראשו קדוש הוא לה'" ושקלו הכתוב בנביא שנאמר "ואקים מבניכם לנביאים ומבחורכם לנזירים".

בעוד שבהלכות נדרים עסק הרמב"ם בנזירות בדרך עבודה לשם, הרי שכאן עוסק

הרמב"ם בנזירות לה' דרך קדושה.

אין זו נזירות שתכליתה ריפוי, ואף לא פרישות, שבאה כתוצאה מנפתולי המלחמה עם היצר (כנתגאה. בשערו וקפץ ונשבע) כאן מדובר במדרגה עליונה של אדם המקדיש כל חייו לעבודת ה' ולעליה במעלות הקדושה. אדם שכזה אכן שקלו הכתוב כנביא וככהן גדול. והדבר מזויק מלשון רבינו, שבהלכות נדרים כתב "כולן דרך עבודה לשם", ואחת מן הדוגמאות שהביא "וכן מי שהיה מתגאה ביפיו ונדר בנזיר", למדה רבינו מעובדא דשמעון הצדיק בגמרא נזיר וד ע"ם והכי איתא התם:

אמר שמעון הצדיק מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא חוץ מאדם אחד שבא אלי מן הדרום יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים. אמרתי לו בני מה ראית לשחת שער נאה זה? אמר לי רועה הייתי לאבי בעירי והלכתי לשאוב מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי ופחז יצרי עלי וביקש לטורדני מן העולם אמרתי לו ריקה, מפני מה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך שסופך להיות רימה ותולעה? העבודה שאגלחך לשמים! עמדתי ונשקתיו על ראשו אמרתי לו כמותך ירבו נזירים בישראל עליך הכתוב אומר "איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה'".

אך בהלכות נזירות מדגיש הרמב"ם. שזהו נדר לה' דרך קדושה ומציין פסוק אחר "נדר

אלוקים על ראשו קדוש הוא לה'" וההסבר לכך לעניות דעתי כפי שביארנו לעיל⁷.

7. וכאן המקום להעיר שנושאי כליו של הרמב"ם ציינו שהמקור לדבריו בהלכות נזירות ונדרים, אחד הוא, מעובדא דשמעון הצדיק, (עיין כסף משנה ועוד) הרי שלדבריהם יש לראות את דברי רבינו כמשלימים זה את זה ועניינם אחד הוא, ושלא כדברינו לעיל.

דומני שאי אפשר לראות דברי רבינו בניירות כהשלמה לדבריו בנדרים שכן היאך אפשר לומר שהנודר כדי לתקן מעשיו כגון מי שהיה זולל, או שוגה ביין, רודף שלמונים או מתגאה ביפיו ונדר בנייר, ששקלו הכתוב כנביא? והרי כתב רבינו בהלכות יסודי תורה:

ואין הנבואה חלה אלא על חכם גדול בחכמה, גבור במצותיו, ולא יהיה יצרו מתגבר עליו בדבר בעולם, אלא הוא מתגבר בזעמו של יצרו תמיד (הלכות יסודי התורה ז, א).

ועוד, אם מדובר בשני המקומות על נזירות דרך קדושה, מדוע על נדרים שכאלו וכיוצא בהן כתב רבינו:

ואף על פי שהן עבודה לא ירבה אדם בנדרי איסור, ולא ירגיל עצמו בהן, אלא יפרוש מדברים שראוי לפרוש מהן בלא נדר... ואם עבר ונדר מצוה להשאל על נדרו? (הלכות נדרים פרק יב הלכות כד-כה).

אלא שכוונת רבינו בהלכות נזירות דווקא לנודר לה' דרך קדושה שזוהי דרכו של הנביא וכפי שכתב רבינו (יסודי התורה שם):

והוא מתקדש והולך. ופורש מדרכי כלל העם ההולכים במחשכי הזמן, והולך ומורז עצמו, ומלמד נפשו שלא תהיה לו מחשבה כלל באחד מדברים בטלים, ולא בהבלי הזמן ותחבולותיו אלא דעתו תמיד פנויה למעלה...⁸

הוה אומר: נזירות זו לא באה לשלול ולפרוש מן העולם, זוהי נזירות הנובעת מאיתערותא דלעילא, דרך חיים של קדושה שהולכים בה כדי לעלות ולזכות למדרגה גבוהה של הנהגה במעלות הקודש. ודוקא נזירות שכזו שייכת למדרגות הנבואה.

והשווה לספרי זוטא (ו, ח):

"כל ימי נזרו קדוש הוא לה" מפני שזר דרך פרישות וטהרה נקרא קדוש, ולא עוד אלא ששקלו הכתוב כנביא שנאמר "ואקים מבניכם לנביאים ומבחוריהם לנזירים" (עמוס ב, יא).

וכשם שהנביא הולך ופורש מדרכי כלל העם אך יוצא ובה ביניהם, כן היא דרכו של נזיר של קדושה. וכשם שבני הנביאים מועטים הם, כי כן מתחייב מטבעה של הנבואה, כך הנזירות של קדושה, היא דרך לבני עליה מועטין ולא להמון העם.⁹

לסיכום

הראינו לדעת שישנן מעלות שונות במסילה העולה בית אל.

נזיר דרך עבודה - חכם - חסיד - נזיר דרך קדושה - נביא.

ועליהן חופפת רוח הכתוב "פלס מעגל רגלך וכל דרכיך יכוננו".

8. כדברי רבינו "ושקלו הכתוב הנביא" יש מענה לשאלת היחס בין דבריו בהלכות דעות בגנות הפרישות הקצונית גם "זו דרך רעה היא ואסור לילך בה", לדבריו בהלכות נזירות "הרי זה טאה ומשובח" ואכמ"ל.

9. עיין בנושאי הכלים שהקשו מספר קושיות, אך לשטתנו הדברים מבוארים, וכך נראה לעניות דעתי ואכמ"ל.